

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบที่ส่งเสริมพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อหาองค์ประกอบของปัจจัยต่างๆ ที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิตนักศึกษา และศึกษาปัจจัยทางประชากร, การใช้เวลาว่าง, รสนิยมการท่องเที่ยว, ลักษณะการท่องเที่ยว, พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ของททท., ความเข้าใจในเนื้อหาที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ของททท., ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิตนักศึกษา
2. เพื่อศึกษาหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของนิสิตนักศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ(Survey Research) โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยแบบจำกัดรับภาครัฐบาล
- กลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยแบบจำกัดรับภาคเอกชน
- กลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยแบบไม่จำกัดรับภาครัฐบาล

จำนวนกลุ่มละ 150 คน รวมทั้งสิ้น 450 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล แบบความถี่ คำร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยการใช้เวลาว่าง รสนิยมการท่องเที่ยว ลักษณะการท่องเที่ยว พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ทั่วไป และของ ททท. และพฤติกรรมท่องเที่ยวทั่วไป-เชิงอนุรักษ์

ส่วนการทดสอบสมมุติฐานนั้นจะใช้วิธีการ Factor Analysis เพื่อการวิเคราะห์สมมุติฐานข้อที่ 1 และวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน(Pearson's Product Moment Correlation) เพื่อการวิเคราะห์สมมุติฐานที่ 2-7

เนื้อหาที่จะกล่าวถึงในบทนี้ จะครอบคลุมใน 3 ส่วน ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล และ
3. ข้อเสนอแนะ แบ่งเป็นข้อเสนอแนะทั่วไปจากงานวิจัย, ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

1. ข้อมูลด้านคุณลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีจำนวน 450 คน แบ่งตามเพศ สาขาวิชา และสถาบัน ได้ดังนี้

- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 150 คน แบ่งเป็น

สาขาวิชาสังคมศาสตร์ จำนวน 50 คน ชาย 25 คน และหญิง 25 คน

สาขาวิชามนุษยศาสตร์ จำนวน 50 คน ชาย 25 คน และหญิง 25 คน

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 50 คน ชาย 25 คน และหญิง 25 คน

- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จำนวน 150 คน แบ่งเป็น

สาขาวิชาสังคมศาสตร์ จำนวน 50 คน ชาย 25 คน และหญิง 25 คน

สาขาวิชามนุษยศาสตร์ จำนวน 50 คน ชาย 25 คน และหญิง 25 คน

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 50 คน ชาย 25 คน และหญิง 25 คน

- มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 150 คน แบ่งได้

สาขาวิชาสังคมศาสตร์ จำนวน 50 คน ชาย 25 คน และหญิง 25 คน

สาขาวิชามนุษยศาสตร์ จำนวน 50 คน ชาย 25 คน และหญิง 25 คน

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 50 คน ชาย 25 คน และหญิง 25 คน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 1, อายุ 19 ปี, กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนจำนวนประมาณ 4,000 บาท ส่วนรายได้ต่อเดือนของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในช่วง 50,000 บาท เป็นส่วนใหญ่

เขตภูมิถิ่นกำเนิดของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมือง และภูมิภาคเดิมอยู่ในเขตกรุงเทพ

2. ข้อมูลด้านรสนิยมการท่องเที่ยว มีประเด็นดังนี้

2.1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะท่องเที่ยวในประเทศมากกว่าที่จะท่องเที่ยวต่างประเทศ โดยให้เหตุผลว่า เมืองไทยมีความสวยงาม, มีวัฒนธรรมน่าสนใจ, ธรรมชาติสวยงามไม่แพ้ต่างประเทศ, ประหยัด และยังไม่ไปเที่ยวไม่ทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังพบเหตุผลที่น่าสนใจอันเป็นผลสำเร็จจากการประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในส่วนปี Amazing Thailand และในส่วนที่เป็นผลดีที่สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ของ ททท. คือ การรณรงค์ของสำนักนายกรัฐมนตรี ดังคำขวัญที่ว่า “ไทยช่วยไทย กินของไทย ใช้ของไทย เที่ยวเมืองไทย ร่วมใจประหยัด”

อย่างไรก็ตาม ก็มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่สนใจอยากไปเที่ยวต่างประเทศ โดยให้เหตุผลว่า เป็นความใฝ่ฝัน, ไม่เคยไป, อากาศดีไม่ร้อนเหมือนเมืองไทย และสภาพภูมิประเทศแตกต่างจากเมืองไทย, ชอบความแปลกใหม่ เป็นต้น

- 2.2. สถานที่ท่องเที่ยวที่กลุ่มตัวอย่างไปเที่ยวบ่อยที่สุด คือ กรุงเทพฯ และปริมณฑล รองลงมา เป็นภาคตะวันออก และภาคกลาง
- 2.3. ประเภทของสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศที่ไปสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง คือ สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป, รองลงมา คือ แหล่งอาหารการกินที่อร่อย และสถานโบราณวัตถุ
3. ข้อมูลด้านลักษณะการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มักไปท่องเที่ยวในลักษณะที่ไปกับครอบครัว
4. ข้อมูลด้านการใช้เวลาว่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีลักษณะการใช้เวลาว่าง คือ การฟังวิทยุ โดยมีระดับค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูง
5. ข้อมูลด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไป และรูปแบบเชิงอนุรักษ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีลักษณะพฤติกรรมมีการเดินทางท่องเที่ยวในช่วง 6 เดือน - 2 ปี อยู่ในระดับต่ำ ส่วนพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกับการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ ของ ททท. โดยค่าเฉลี่ยรองลงมา แต่ก็พบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ คือ การเข้าไปศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมไทย โดยอยู่ในช่วงของการเคยไปนานๆ ครั้ง หรือระดับการร่วมกิจกรรมต่ำ
6. ข้อมูลด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีลักษณะการเคารพต่อทุกๆ สถานที่ๆ ไปเยือนในระดับปานกลาง และรองลงมา คือ การพยายามปรับตัวเป็นนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวในระดับปานกลาง นอกจากนี้พฤติกรรมการท่องเที่ยวโดยเน้นความสนุกเป็นหลัก เพราะเป็นการปลดปล่อยความเครียด มีระดับค่าเฉลี่ยสูงปานกลาง อย่างไรก็ตาม ก็เป็นโทษต่อสภาพแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยวมากหากมีผู้ที่มีแนวคิดเช่นนี้มาก
7. ข้อมูลพฤติกรรม的开รับสื่อ
- 7.1 การเปิดรับสื่อในเรื่องต่างๆ ไป ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด
- 7.2 การเปิดรับสื่อ เชิงอนุรักษ์ ของกลุ่มตัวอย่างก็พบว่า มีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด
- 7.3 ประเด็นความสนใจเปิดรับ อ่าน ฟัง และชมจากสื่อต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสนใจในเนื้อหาด้าน เพลง สูงที่สุด รองลงมาเป็นเรื่องหาดก เบาสมอง และข่าว ส่วนด้านเกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว อยู่ในอันดับที่ 4 ส่วนเนื้อหาด้านกีฬา ก็อยู่ในความสนใจใกล้เคียงกับสถานที่ท่องเที่ยว
- 7.4 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่สนับสนุน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ในช่วงปีงบประมาณ 2540 พบว่า ระดับการเปิดรับสูงสุด คือ โฆษณาชุด **"เงิน 600 บาท"**
- 7.5 ระดับความเข้าใจในสื่อต่างๆ ที่นำเสนอเรื่องราว หรือเนื้อหาเชิงอนุรักษ์ พบว่า ระดับความเข้าใจสูงสุด จาก สื่อโทรทัศน์ รองลงมา คือ นิตยสาร และหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

8. ข้อมูลด้านความรู้ของกลุ่มตัวอย่างประเด็นต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในระดับที่สูงมาก กล่าวคือ มีผู้ตอบถูกเป็นส่วนใหญ่ในประเด็นนี้ คือในประเด็นความรู้เรื่องสัตว์ป่า นอกจากนี้ ในประเด็นอื่นๆ ก็มีผู้ตอบถูกในระดับคะแนนที่ใกล้เคียงกัน เช่น ในประเด็นความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, ปัญหาสิ่งแวดล้อม, หน้าที่รัฐมนตรี และดำเนินการตามนโยบายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, วัตถุประสงค์ของการจัดปีการท่องเที่ยวไทย, การอนุรักษ์พื้นที่ป่า และสัตว์ป่า, การปฏิบัติตัวเพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบเชิงอนุรักษ์ และการจัดแบ่งเขตภายในแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามในประเด็นเรื่องความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีผู้ตอบได้คะแนนระดับต่ำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน

สมมุติฐานที่ 1 ปัจจัยทางด้านประชากร การใช้เวลาว่าง รสนิยมการท่องเที่ยว พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์เรื่องทั่วไป รวมทั้งการเผยแพร่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถจัดองค์ประกอบได้

จากผลการวิจัยพบว่า

- ปัจจัยด้านการใช้เวลาว่างสามารถจัดองค์ประกอบได้ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)
- ปัจจัยด้านประชากร ไม่สามารถจัดองค์ประกอบได้ (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)
- การใช้เวลาว่าง ไม่สามารถจัดองค์ประกอบได้ (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)
- รสนิยมการท่องเที่ยว ไม่สามารถจัดองค์ประกอบได้ (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)
- พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์เรื่องทั่วไป รวมทั้งการเผยแพร่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ไม่สามารถจัดองค์ประกอบได้ (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)
- ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ไม่สามารถจัดองค์ประกอบได้ (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)

สมมุติฐานที่ 2 ลักษณะของปัจจัยทางประชากร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิตนักศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า

1. เพศของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)
2. อายุของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)
3. การศึกษาในแต่ละชั้นปีของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)
4. สาขาวิชาที่ศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)
5. ประเภทสถาบันการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)
6. รายได้ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)

7. รายได้ของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
(ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน)
8. เขตภูมิถิ่นานกคของกุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
(เป็นไปตามสมมติฐาน)
9. ภูมิภาคคิมของกุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
(เป็นไปตามสมมติฐาน)
10. บุคคลที่ทัศนคติของกุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
(เป็นไปตามสมมติฐาน)

สมมติฐานที่ 3 ลักษณะของปัจจัยด้านการใช้เวลาว่าง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิตนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

- การใช้เวลาว่างของกุ่มตัวอย่าง จำแนกการศึกษาใน ประเด็นต่อไปนี้
  1. องค์ประกอบที่ 1 กิจกรรมที่ไม่ต้องลงมือกระทำ(Active Activity)³⁰ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมติฐาน)
  2. องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมที่ต้องลงมือกระทำ(Passive Activity)³¹ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน)
  3. การอ่านหนังสือเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมติฐาน)
  4. การอ่านหนังสือพิมพ์ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน)
  5. การอ่านหนังสือนิตยสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน)
  6. การเที่ยวต่างจังหวัด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมติฐาน)
  7. การเที่ยวช่วงกลางคืน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมติฐาน)

³⁰ จากการวิจัยองค์ประกอบโดยวิธี Factor Analasis ประกอบด้วย ปัจจัยการออกกำลังกาย-กีฬาในร่ม, ออกกำลังกาย-กีฬากลางแจ้ง, เล่นดนตรี, คอมพิวเตอร์ และเล่นวิดีโอเกม

³¹ จากการวิจัยองค์ประกอบโดยวิธี Factor Analasis ประกอบด้วย ปัจจัยการเดินทางที่สะดวก, เดินเล่นในห้างสรรพสินค้า, ดูโทรทัศน์, ฟังวิทยุ และนอนพักผ่อน

8. การเลี้ยงสัตว์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
(เป็นไปตามสมมติฐาน)
9. งานอดิเรกอื่นๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
(เป็นไปตามสมมติฐาน)

สมมติฐานที่ 4 ลักษณะของปัจจัยรสนิยมการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิตนักศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า

- รสนิยมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมติฐาน) โดยรสนิยมการท่องเที่ยวสามารถจำแนกการศึกษา 3 ประเด็น ดังนี้
  1. สถานที่ท่องเที่ยวที่สนใจ(ในประเทศและต่างประเทศ) ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน)
  2. ภาคที่ไปเที่ยวบ่อยที่สุด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมติฐาน)
  3. ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเที่ยว(ธรรมชาติ โบราณสถาน แหล่งอนุรักษ์พันธุ์พืช/สัตว์) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมติฐาน)

สมมติฐานที่ 5 ลักษณะของปัจจัยด้านลักษณะการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิตนักศึกษา

ผลการวิจัย

- ลักษณะการท่องเที่ยวได้จำแนกการวิจัย ดังนี้
  1. การไปเที่ยวกับครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน)
  2. การไปเที่ยวกับเพื่อนกลุ่มเล็ก ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน)
  3. การไปเที่ยวกับเพื่อนกลุ่มใหญ่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมติฐาน)
  4. การไปเที่ยวกับชมรมในสถาบัน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมติฐาน)
  5. การไปเที่ยวกับทัวร์/บริษัทนำเที่ยว ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน)

6. การไปเที่ยวในทุกลักษณะ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)

สมมุติฐานที่ 6 ลักษณะของปัจจัยด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ของ ททท. มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิตนักศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า

- พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ของ ททท. ของกลุ่มตัวอย่าง ได้จำแนกการศึกษาในประเด็นต่อไปนี้
  1. การเปิดรับสื่อ ในเรื่องทั่วไป มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)
  2. การเปิดรับสื่อ ในเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อม ช่าวสาร การท่องเที่ยว ของ ททท. ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)
  3. ประเภทเนื้อหาที่สนใจเปิดรับชม/ฟัง/อ่าน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)
  4. สื่อประชาสัมพันธ์ที่สนับสนุน โดย ททท. ผ่านรายการด้านโทรทัศน์ วิทยู และสื่อสิ่งพิมพ์ 25 รายการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)

สมมุติฐานที่ 7 ลักษณะของปัจจัยด้านความรู้ในทุกประเด็นของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิตนักศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า

- ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)

อภิปรายผลการวิจัย

จากมูลเหตุที่สังคมโลก และสังคมไทยได้มีความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในประเด็นต่างๆ อันได้แก่ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ, การดำเนินชีวิตของสัตว์ป่า, การพัฒนาเพื่อกลายเป็นเมือง, การรณรงค์เพื่อให้ท่องเที่ยวเมืองไทย ซึ่งในขณะเดียวกันกับที่กระแสการรณรงค์ด้านการอนุรักษ์มีเพิ่มขึ้นทุกขณะ แต่สิ่งที่เราพบเห็นตามสื่อมวลชนทั่วไปที่ทำการเสนอข่าวกลับพบว่า มีพฤติกรรมของการท่องเที่ยวโดยขาดจิตสำนึกในการระวังรักษา-รับผิดชอบต่อระบบนิเวศ หรือโบราณสถานต่างๆ ที่ไปเยือน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีมูลเหตุจากข้อความการแสดงความคิดเห็นของบรรดาผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อม, NGO, และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านนี้

มากมาย ที่ผู้วิจัยได้เคยศึกษามา กล่าวเป็นรูปแบบที่ใกล้เคียงกันว่า ประเทศไทย และโลกของเรา กำลังประสบกับวิกฤติการณ์แห่งการทำลายล้างสิ่งแวดล้อม และสภาพภูมิทัศน์อย่างรุนแรง ซึ่งเป็นผลมาจากการทำลายของมนุษย์ จากการไม่เคารพรักษาค่าสภาพแวดล้อม สนใจแต่ความสนุก ของตนเองเท่านั้น และจากหลายๆ สาเหตุ ที่ผู้ทำลายอาจไม่ได้ตั้งใจ อาทิเช่น การจัดกิจกรรมรอบกองไฟในป่า หรือเขตกุทธาน มีการเปิดเครื่องเสียงอย่างแรง มีการล่าสัตว์ ฯลฯ เหล่านี้ย่อมถือว่าเป็นสิ่งแปลกปลอมของธรรมชาติ และเป็นการทำลายล้างสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศไปทีละน้อยๆ

เหตุใดจึงเป็นเช่นนี้ ทั้งที่การรณรงค์จากหน่วยงานต่างๆ มีกว้างขวาง ที่ระดมกันทุ่มเทงบประมาณ เพื่อช่วยให้เกิดกระแสอนุรักษ์ครั้งนี้ขึ้นมาในประเทศไทย แต่ทำไมกระแสการทำลายจึงยังคงมีมากมาย จากสิ่งเหล่านี้จึงเป็นส่วนที่ผลักดัน ให้ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาเพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งในด้านปัจจัยประชากร ,การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ โดยในครั้งนี้ได้จำกัดการศึกษาที่หน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ เพราะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ในด้านการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และรณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังพบว่าหน่วยงานนี้มีการประชาสัมพันธ์มากมายผ่านสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์, สื่อโทรทัศน์, วิทยุ, และสื่อบุคคล โดยเฉพาะสื่อวิทยุ มีทั้งภาคภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และจากการเข้าไปสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวางแผนสื่อประชาสัมพันธ์เหล่านี้ พบว่าในบางสื่อมีการวางกลุ่มเป้าหมายไว้แล้ว สื่อเหล่านี้สามารถตอบสนองกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้ได้จริงหรือไม่ สามารถตอบปัญหาคำกล่าวได้ในงานวิจัยฉบับนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อำนาจการอภิปรายตามปัจจัยที่ศึกษา ร่วมกับการจำแนกตามลักษณะสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ และพิสูจน์สมมุติฐาน ดังนี้

1. ปัจจัยทางประชากร

• ค่าสหสัมพันธ์

1) ชั้นปี : ความเป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 มีความสัมพันธ์เชิงลบ กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

: พบว่าการศึกษาในชั้นปีที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ที่แตกต่างกัน สอดคล้องจากความคิดเห็นของวันเสด็จ ถาวรสุข³² ที่กล่าวว่า “นักศึกษาในแต่ละระดับชั้นปี มีการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่แตกต่างกัน เนื่องจากนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย กับระดับมัธยมปลาย จะมีช่วงค่อที่กว้างจากที่ต้องอยู่ในกฎระเบียบ มาสู่ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยที่มีอิสระ ต้องรับผิดชอบตนเอง ดังนั้นนักศึกษาปีที่ 1 จะยังไม่ชินกับสภาพสังคมดังกล่าวจึงค้นหาที่ยึดเหนี่ยวในสถาบัน คือ ชมรม และชมรมด้านการอนุรักษ์ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักศึกษาปีที่ 1 เมื่อเจอกิจกรรมใหม่ๆ อยากรอง พฤติกรรมมาร่วมเดินทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น อบรมค่ายผู้นำเยาวชน ก็สามารถเกิดได้ ส่วนในชั้นปีที่ 2 จะเริ่มอิสระมากกว่า ปีที่ 1 มีความเคยชินกับความอิสระ จึงพบว่ากลุ่มนี้จะหลุดไปจากการเข้าร่วมชมรม หรือไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ เมื่อเทียบกับเด็กชั้นปีที่ 1 นอกจากนี้ในสภาพสังคมในกรุงเทพฯที่เป็นเมืองใหญ่ กลุ่มวัยรุ่นจะมีค่านิยม เทียวห้างสรรพสินค้า, เทียวสถานบันเทิง, ใช้ของ Brand Name, แต่งตัวตามแฟชั่น แล้วยังในชั้นปีสูงๆ ขึ้นไป คือ ปี 3 และปี 4 จะไม่สนใจกิจกรรมดังกล่าว สนใจเพียงแค่ว่าจะต้องมีแฟน เพราะถือว่าคนแก่แล้ว เป็นผู้ใหญ่อแล้ว ดังนั้นจึงไม่พบการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตในชั้นปีอื่นๆ นอกจากปีที่ 1”

2) สาขาวิชา : การศึกษาในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

: เหตุที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากลักษณะเนื้อหาของการศึกษาของคณะวิทยาศาสตร์ มีโอกาสใกล้ชิดกับธรรมชาติมากกว่าคณะสังคมศาสตร์ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา(ตัวแทนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์)ประกอบด้วยคณะวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับความคิดเห็นของวันเสด็จ ถาวรสุข³³ ที่กล่าวว่า

³² ผู้อำนวยการกองท่องเที่ยวเยาวชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(บทสัมภาษณ์ 9 เมษายน 2541)

³³ ผู้อำนวยการกองท่องเที่ยวเยาวชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(บทสัมภาษณ์ 9 เมษายน 2541)

“การศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์ จะเน้นการค้นคว้า ทดลอง และมีความเกี่ยวข้องกับ
 ธรรมชาติมากกว่าสาขาวิชาอื่นๆ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิง
 อนุรักษ์ คือ การเรียนรู้ธรรมชาติ วัฒนธรรม อาทิ วิศวกรแหล่งน้ำ การสร้างเขื่อน การ
 ศึกษาวิจัยพันธุ์พืช การดำรงชีวิต-การอยู่รอดของสัตว์ เหล่านี้เกี่ยวข้องกับสาขา
 วิชาทางวิทยาศาสตร์อย่างแยกไม่ออก ตรงข้ามกับสาขาวิชาอื่นๆ ด้านสังคมศาสตร์เช่น
 บริหารธุรกิจ บัญชี นิเทศศาสตร์หรือรัฐศาสตร์ เนื่องจากการศึกษาจะเน้นด้านตัวเลข
 การบริหารงาน ความสนใจในสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติ หรือกิจกรรมด้านท่องเที่ยว
 เชิงอนุรักษ์จึงมีน้อย จริงๆ แล้ว ธรรมชาติเกี่ยวข้องกับทุกๆ สาขาวิชา และมนุษย์ทุกคน
 แต่ระบบการศึกษาบ้านเราเน้นการท่องเที่ยวมากกว่าการค้นคว้าข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ”

3) ประเภทสถาบันการศึกษา : การศึกษาในสถาบันการศึกษาประเภทมหาวิทยาลัย
 เปิด-รัฐบาล(รามคำแหง) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิง
 อนุรักษ์

: เหตุที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากผู้ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิด มีความได้เปรียบในแง่
 การใช้เวลาที่อิสระกว่า มีการเปิดกว้างในการเปิดชมรมต่างๆ เปิดกว้างในการให้ตั้งชม
 ในกลุ่มจังหวัด ภาค โรงเรียน ซึ่งมีความอิสระมากกว่ามหาวิทยาลัยปิด และเวลารว่าง
 มากกว่า ผู้ที่ศึกษาในสถาบันปิด โอกาสในการท่องเที่ยวจึงเป็นไปได้มากกว่า ซึ่งผล
 การวิจัยสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วันเสด็จ ถาวรสุข³⁴ ที่กล่าวว่า “นักศึกษาที่
 ศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิด มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่ามหาวิทยาลัยปิด เนื่องจากมี
 ชมรมด้านนี้มากมาย นอกจากนี้นักศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยเปิดยังมีลักษณะสนใจเข้า
 ร่วมทัศนศึกษา กิจกรรมเชิงอนุรักษ์มาก แต่การท่องเที่ยวของเขายังขาด Guide line ถ้า
 เทียบกับมหาวิทยาลัยปิด ส่วนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยปิด ไม่ค่อยสนใจการท่องเที่ยว
 รูปแบบนี้ เนื่องจากอิทธิพลการทำตัวตามแฟชั่นแพร่หลายในสถาบันดังกล่าวทั้งรัฐ-
 เอกชน” และยังสอดคล้องกับปัญหาจากการจัดโครงการปฏิบัติการหน่วยเคลื่อนที่เพื่อ
 เผยแพร่การท่องเที่ยวและรณรงค์การอนุรักษ์³⁵ ที่กล่าวว่า “กลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วม
 โครงการมีการศึกษาในประเภทสถาบันที่แตกต่างกัน³⁶ กอรปกับช่วงอายุต่างๆ กระทบ
 ทำให้มีช่องว่างระหว่างความสัมพันธ์ของเยาวชน” ดังนั้น การจัดกิจกรรมควรจำแนก
 การจัดโครงการตามระดับการศึกษา เพราะจากผลการวิจัย พบว่า แม้ในระดับการศึกษา
 เดียวกันยังมีลักษณะความแตกต่างในการเข้าร่วมกิจกรรม

³⁴ ผู้อำนวยการกองท่องเที่ยวเยาวชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(บทสัมภาษณ์ 9 เมษายน 2541)

³⁵ ฝ่ายวางแผนโครงการและการพัฒนา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(28 กรกฎาคม 2537)

³⁶ ระดับสามัญศึกษา(มัธยมต้น-ปลาย), เทคนิค-อาชีว, อุดมศึกษา(ว.ค.) และการศึกษานอกโรงเรียน(ศึกษาผู้ใหญ่)

4) เขตภูมิธำเนา : ผู้ที่มีภูมิธำเนาในเขตเมือง จะมีความสัมพันธ์เชิงลบ กับพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

: เหตุที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากวิถีชีวิตในตัวเมืองมีสิ่งแวดล้อมที่ห่างไกลธรรมชาติ ต้องแข่งกับเวลา และอาจไม่มีเวลาในการไปท่องเที่ยว

5) ภูมิภาค : ผู้ที่มีพื้นเพในกรุงเทพฯ-ปริมณฑล มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

: ผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ร่วมรายการในสารคดี การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชุด "แอคชั่นฮอติเคย์"³⁷ ตอนแคมป์ป่าหน้าฝน พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ร่วมเดินทาง "Zebra Club" บางคน กล่าวว่า "คนกรุงเทพฯ ชอบเที่ยว ห้าง เที่ยวชค ไม่ค่อยมีโอกาสเที่ยวเชิงอนุรักษ์"(จารุทิศ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา 2540) ดังนั้น เหตุที่พบว่าผู้ที่มีภูมิลำเนากรุงเทพฯ-ปริมณฑล ไม่มีพฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรมเชิง อนุรักษ์ อาจเนื่องมาจากความคุ้นเคยในสภาพแวดล้อมที่เป็นเมืองใหญ่ และการใช้ชีวิต ในเมืองใหญ่โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ ต้องแข่งกับเวลา ใช้เวลาในการเดินทางไปมาาก จึงทำให้สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของคนในกรุงเทพฯ จะเป็นห้างสรรพสินค้า และ สถานที่ท่องเที่ยวกลางคืน เป็นต้น นอกจากนี้จากแนวคิดของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2535 : 381) กล่าวว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และความรู้ตึกนึกคึกของมนุษย์อย่างมากที่ สุด มี 2 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และวัฒนธรรม คือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ของเมืองกำหนดพฤติกรรม และวิถีชีวิตของคนส่วนหนึ่งเท่าๆ กับวัฒนธรรม ดังนั้นจึง เป็นอีกเหตุผลที่สนับสนุนผลการวิจัยในประเด็นนี้ นอกจากนี้สอดคล้องกับความคิด เห็นของ วันเสด็จ ถาวรสุข³⁸ กล่าวว่า "สภาพสังคมเมืองมีลักษณะของการแข่งขัน ทุก คนสนใจการอยู่รอด สภาพเศรษฐกิจ การใช้ทรัพยากรสิ้นเปลือง ความเสื่อมทาง วัฒนธรรม เนื่องจากสนใจการเลียนแบบอารยธรรมอื่นๆ ได้แก่สังคมอเมริกา เช่น การ รับประทานฟาสต์ฟู้ด และเวลาร่างน้อย จึงไม่ค่อยสนใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ เชื่อว่าในอนาคตไม่ไกลบุคคลจะหันเข้าหารธรรมชาติ เพราะสังคมวิกฤตมาก"

6) บุคคลที่พักอาศัยร่วมด้วย : ผู้ที่พักอาศัยกับบิดา-มารดา มีความสัมพันธ์เชิงลบ กับ พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

: เนื่องจาก กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ผจญภัย ผาด โผน ต้องอาศัยร่างกายที่แข็งแรง เช่น กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ, ศึกษาธรรมชาติ ได้ทะเล-ดำน้ำ หรือต่องแพ เป็นต้น และบุคคลโดยทั่วไปยังรู้จักการท่องเที่ยวรูปแบบนี้

³⁷ สื่อประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์หน้าเลนซอ และสนับสนุนโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.)

³⁸ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวเยาวชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(บทสัมภาษณ์ 9 เมษายน 2541)

น้อย จึงเป็นไปได้ว่าผู้ปกครองจะไม่อนุญาตให้บุตรหลานของตนเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว เพราะเกรงกลัวอันตราย ดังนั้น จากผลการวิจัยจึงพบว่านิสิตที่ทักทายกับบิดามารดา จะไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเทียวเชิงอนุรักษ์

● **การวิเคราะห์องค์ประกอบ**

: ปัจจัยทางประชากร ไม่สามารถจัดองค์ประกอบได้

2. **การใช้เวลาว่าง**

● **ค่าสหสัมพันธ์**

1. องค์ประกอบที่ 1 กิจกรรมที่ไม่ต้องลงมือกระทำ(Active Activity)³⁹ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการท่องเทียวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)
2. องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมที่ต้องลงมือกระทำ(Passive Activity)⁴⁰ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการท่องเทียวเชิงอนุรักษ์ (ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน)
3. การอ่านหนังสือเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการท่องเทียวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)
4. การเที่ยวต่างจังหวัด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการท่องเทียวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)
5. การเที่ยวช่วงกลางคืน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการท่องเทียวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)
6. การเลี้ยงสัตว์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการท่องเทียวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)
7. งานอดิเรกอื่นๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการท่องเทียวเชิงอนุรักษ์ (เป็นไปตามสมมุติฐาน)

: จากแนวคิดเรื่องการเลือกในการสื่อสาร(Selectivity in communication) กล่าวว่า โดยปกติแล้วคนเรามักจะมีนิสัยชอบเลือกคิด เลือกทำ เลือกที่จะเชื่อตามที่ใจเราปรารถนา(ปรมะ สดะเวทิน 2538: 121-124) ตรงกับการเลือกใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่างก็สัมพันธ์กับความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเทียวเชิงอนุรักษ์ เช่น ผู้ที่ใช้เวลาว่างอ่านหนังสือ และประเภทศึกษาความรู้พิเศษ ก็

³⁹ จากการจัดองค์ประกอบโดยวิธี Factor Analysis ประกอบด้วย ปัจจัยการออกกำลังกาย-กีฬาในร่ม, ออกกำลังกาย-กีฬากลางแจ้ง, เล่นดนตรี, คอมพิวเตอร์ และเล่นวิดีโอเกม

⁴⁰ จากการจัดองค์ประกอบโดยวิธี Factor Analysis ประกอบด้วย ปัจจัยการเดินซื้อของ, เดินเล่นในห้างสรรพสินค้า, ดูโทรทัศน์, ฟังวิทยุ และนอนพักผ่อน

จะมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ เช่น อบรมความรู้พิเศษ เช่นคำนำ และ กิจกรรมศึกษารวมชาติเป็นต้น ส่วนผู้ใช้เวลาว่างในประเภทอื่นๆ เช่นเลี้ยงสัตว์ ออก กำลังกาย ก็มีการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ เพราะสอดคล้องกับความสนใจของเขาอยู่ แล้ว สอดคล้องกับความคิดเห็นของ วันเสด็จ ถาวรสุข⁴¹ ที่กล่าวว่า “การท่องเที่ยว เขียวชน พยายามจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่พยายามสอดคล้องกับ ประเภทกิจกรรมต่างๆ ที่มีความหลากหลายไว้ด้วยกัน เพราะพบว่า แต่ละคนที่เข้าร่วม โครงการมีการใช้เวลาว่างต่างกัน จึงต้องอาศัยการแทรกความบันเทิง เกม และอื่นๆ เพื่อโน้มน้าวให้เกิดความสนใจด้านอนุรักษ์ด้วย” และยังคงสอดคล้องกับปัญหาจากการ จัดโครงการปฏิบัติการหน่วยเคลื่อนที่เพื่อเผยแพร่ การท่องเที่ยวและรณรงค์การ อนุรักษ์⁴² ที่กล่าวว่า “ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินกิจกรรมเกิดจากการมีเกมส์ที่ ผ่อนคลายความเครียดน้อยไป หรือขาดวิสัยทัศน์” เหล่านี้เป็นเครื่องชี้ว่า ความสนใจ สามารถนำไปสู่การเข้าร่วมกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ และเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วหากขาด กลวิธีการจูงใจแล้ววัตถุประสงค์การดำเนินโครงการก็อาจไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

• การวิเคราะห์องค์ประกอบ

: ปัจจัยการใช้เวลาว่าง สามารถจัดได้ 2 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 กิจกรรมที่ต้องลงมือกระทำ(Active Activity) ประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ การออกกำลังกาย-กีฬาในร่ม, ออกกำลังกาย-กีฬากลางแจ้ง, เล่นดนตรี, คอมพิวเตอร์ และการเล่นวิดีโอเกม

องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมที่ไม่ต้องลงมือกระทำ(Passive Activity) ประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ การเดินช้อปปิ้ง, เดินเล่นในห้างสรรพสินค้า, ดูโทรทัศน์, ฟังวิทยุ และนอนพักผ่อน

: การจัดองค์ประกอบสามารถพบลักษณะพฤติกรรมที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยจะพบว่า กิจกรรมในลักษณะขององค์ประกอบที่ 1 และ 2 การจะมีพฤติกรรมดังกล่าวต้องใช้ความพยายามที่แตกต่างกัน คือ องค์ประกอบที่ 1 ในแต่ละตัวแปรต้องอาศัยการฝึกฝน เช่น การเล่นกีฬาต้องรู้หลัก การเล่นคอมพิวเตอร์ ต้องมีการศึกษา หรือ เรียนรู้ จึงจะสามารถใช้ได้ ตรงข้ามกับกลุ่มกิจกรรมในองค์ประกอบที่ 2 ผู้กระทำ หรือ ผู้มีพฤติกรรมดังกล่าวไม่ต้องใช้ความพยายามมากก็กระทำได้ ดังนั้น เมื่อมีความแตกต่าง โดยชัดเจน จึงสามารถแยกองค์ประกอบชัดเจนได้ และเมื่อทดสอบโดยการจัดองค์

⁴¹ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวเขียวชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(บทสัมภาษณ์ 9 เมษายน 2541)

⁴² ฝ่ายวางแผนโครงการและการพัฒนา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(28 กรกฎาคม 2537)

ประกอบร่วมกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า อยู่ในองค์ประกอบที่ 1
อย่างไรก็ตาม สามารถพิจารณาความสัมพันธ์จากสมมุติฐานข้อที่ 3

3. รสนิยมการท่องเที่ยว

• ค่าสหสัมพันธ์

- 1) รสนิยมการไปท่องเที่ยวในภาคกลางบ่อขงที่สุด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ
พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 2) รสนิยมด้านประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่ไป คือ แหล่งธรรมชาติ, โบราณสถาน และ
แหล่งอนุรักษ์พันธุ์พืช/สัตว์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์

: สามารถอธิบายได้ว่า เหตุผลที่เป็นเช่นนั้น เพราะรสนิยมการไปท่องเที่ยวใน
สถานที่ต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง มีความสอดคล้องกับลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์ในภาพรวม ดังนั้น จึงเป็นสนับสนุนกันระหว่างปัจจัยทางรสนิยมในประเด็น
ดังกล่าว กับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ วัน
เสด็จ ฉาวรสุข⁴³ แต่ละคนมีความสนใจต่างกัน จะจัดกิจกรรมและสถานที่ท่องเที่ยวที่
หลากหลาย ในแต่ละทริปการเดินทาง และยังสอดคล้องกับปัญหาจากการจัดโครงการ
ปฏิบัติการหน่วยเคลื่อนที่เพื่อเผยแพร่การท่องเที่ยวและรณรงค์การอนุรักษ์⁴⁴ ที่กล่าวว่า
“สถานที่ทัศนศึกษาแต่ละแห่ง เป็นสถานที่ที่คุ้นตาของเยาวชน หรือเคยเดินทางไปบ่อย
ครั้งแล้ว โดยมีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว และเข้าใจแจ่มแจ้งแล้ว”

• การวิเคราะห์องค์ประกอบ

: ปัจจัยรสนิยมการท่องเที่ยว ไม่สามารถจัดองค์ประกอบได้

4. ลักษณะการท่องเที่ยว

• ค่าสหสัมพันธ์

- 1) ลักษณะการไปท่องเที่ยวกับเพื่อนกลุ่มใหญ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรม
กรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 2) ลักษณะการไปท่องเที่ยวกับชมรมในสถานบันการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ
พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

⁴³ ผู้อำนวยการกองท่องเที่ยวเยาวชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(บทสัมภาษณ์ 9 เมษายน 2541)

⁴⁴ ฝ่ายวางแผนโครงการและกาพัฒนา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(28 กรกฎาคม 2537)

: การไปท่องเที่ยวในลักษณะที่ไปกับเพื่อนกลุ่มใหญ่ และชมรม สามารถอภิปรายฯ ได้ตามทฤษฎี เอ เอส มาสโลว์ 5 ชั้น(อรวรรณ ปีถันธนโสภา 2537 : 141) ประเด็นที่บุคคลต้องการที่จะผูกพันกับสถาบัน และเป็นที่รัก คือ การเข้าถึงกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ โดยการเข้าชมรมเป็นการได้รู้จักเพื่อนใหม่ๆ มีกรอบอ้างอิงทางสังคมอีกกลุ่มหนึ่ง ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ลักษณะเดียวกัน จึงก่อให้เกิดความรู้สึกของความ เป็นกลุ่ม เป็นพวกพ้อง ซึ่งเป็นลักษณะความต้องการทั่วๆ ไปของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคม เหตุที่กล่าวเช่นนี้ เนื่องจากสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มนิคมไพรกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่ม Zebra Club(สารคดีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รายการชอติเคย์แอกชั่น ในคอน แคมป์ป่าหน้าฝน)⁴⁵ การตัดสินใจมาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทำให้ "รู้จักเพื่อนใหม่ๆ กลับไปแล้วก็ยังมีเพื่อน"(ขวัญเรือน หลักคำ 2540) หรือ "มาอยู่กับธรรมชาติ ลืมเรื่อง งานปัญหาต่างๆ ใช้ชีวิตกับเพื่อนที่ไม่รู้จักกันมาก่อน และก็กลับไปด้วยความ สนุก"(ชวลิต อนุครวณิชกุล 2540) เหตุนี้ เป็นความคิดเห็นบางส่วนของกลุ่มหนึ่งที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงพบว่า ลักษณะการไปท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเกิดขึ้น ได้จากการสนใจร่วมกันของกลุ่มหนึ่งๆ เช่น ชมรม สมาคม กลุ่มต่างๆ และจะก่อให้เกิดการขยายตัวไปสู่ผู้อื่นๆ ดังนั้น จึงพบว่ากลุ่มสนใจ เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ นำสนใจอีกสื่อหนึ่ง

: เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ยังเป็นลักษณะที่ใหม่ในประเทศไทย จึงต้องอาศัยการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่ๆ นอกจากนั้นลักษณะการเดินทางร่วมกันต้องอาศัย การผจญภัย และการเตรียมตัวที่ดี ดังนั้น ต้องมีการช่วยเหลือกันภายในการเดินทาง ทริป(Trip) หนึ่งๆ กล่าวคือ รูปแบบกิจกรรมไม่เหมาะต่อการเดินทางในลักษณะกลุ่ม เล็กๆ จากผลการวิจัยจึงไม่พบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในการท่องเที่ยวลักษณะที่ไป กับกลุ่มเล็กๆ สำหรับการเดินทางที่จะเกิดประโยชน์ต้องอาศัยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญใน สถานที่นั้นๆ เป็นผู้แนะนำ(จากรายการ Yong Zone 11/04/2541) นอกจากนี้ ยังมีความ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ วันเสด็จ ดาวรุตช⁴⁶ "การเดินทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มักไม่เกิดขึ้นกับการท่องเที่ยวกับครอบครัว เนื่องจากเวลาว่างของพ่อแม่มีน้อย จะเดินทางแต่ละครั้งก็จะไปในสถานที่ใหญ่ๆ ดังๆ ที่พักสะดวกสบาย จึงห่างไกลธรรมชาติ ต่างจากการเดินทางกับเพื่อน หรือชมรม ค่าใช้จ่ายต่ำ มีการเข้าถึงธรรมชาติกว่า แล้ววัย ของนักศึกษา หรือเยาวชนระดับต่ำกว่าจะมีความสนใจอยากเจอธรรมชาติมากกว่า จึง เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในลักษณะการท่องเที่ยวดังกล่าว"

⁴⁵ รายการประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่เผยแพร่ผ่านสื่อโทรทัศน์

⁴⁶ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวเยาวชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(บทสัมภาษณ์ 9 เมษายน 2541)

- การวิเคราะห์องค์ประกอบ

: ปัจจัยด้านลักษณะการท่องเที่ยว ไม่สามารถจัดองค์ประกอบได้

5. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์

- ถ้าสหสัมพันธ์

1) การเปิดรับสื่อในเนื้อหาต่างๆไป จากสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับ พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2) เนื้อหาที่สนใจเปิดรับฟัง/อ่าน/ชม คือ ด้านสิ่งแวดล้อม, สถานที่ท่องเที่ยว และ ศิลปะประจำชาติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

: อภิปรายจากประเด็นนี้ พบว่า การเลือกให้ความสนใจ (Selective attention) และการเลือกรับ หรือ การเลือกใช้ (Selective exposure) จากเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่าง เลือกให้ความสนใจ และเลือกเปิดรับ สอดคล้องกับลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่จัดขึ้น ดังนั้น จึงเอื้อต่อการเกิดพฤติกรรมในกลุ่มดังกล่าว

3) สื่อประชาสัมพันธ์ที่เผยแพร่ โดยการสนับสนุนของ ททท. (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) ทั้ง 3 ประเภท คือ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

: ในประเด็นนี้ พบว่า ทุกๆ สื่อมีความสำคัญ เพราะมีส่วนสนับสนุนกันให้เกิด พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น ไม่ควรเน้นหนักไปที่ สื่อใดสื่อหนึ่ง เพราะสื่ออื่นๆ ที่แม้มีการนำเสนอไม่มาก ก็มีความสำคัญ

: จากคำให้สัมภาษณ์ของคุณราไพพรรณ แก้วสุริยะ⁴⁷ กล่าวว่า "การทำ ประชาสัมพันธ์ของ ททท. จะเน้นการใช้สื่อมวลชนเป็นหลัก โดยเฉพาะสื่อทาง โทรทัศน์" ดังนั้นจึงพบว่าสื่อโทรทัศน์มีจำนวนความถี่ในการนำเสนอ และ รายการมากกว่า สื่ออื่นๆ นอกจากนั้นยังมีรูปแบบที่หลากหลายกว่าสื่ออื่นๆ เช่น ละคร สปอตโฆษณา สารคดีสั้น สารคดีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รายการเกมโชว์ เป็นต้น โอกาสในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นได้หลากหลายมากกว่าสื่ออื่นๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วันเสด็จ ฉาวรสุข⁴⁸ กล่าวว่า สื่อ

⁴⁷ หัวหน้างานการตลาดวารสาร และคณะทำงานสังกัดกองบรรณาธิการ อนุสาร อสท. วารสารเพื่อการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และสังกัดกองบรรณาธิการจดหมายข่าว ECOTOURISM NETWORK NEWSLETTER การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

⁴⁸ ผู้อำนวยการกองท่องเที่ยวเยาวชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (บทสัมภาษณ์ 9 เมษายน 2541)

โทรทัศน์เป็นสื่อที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย แต่สื่ออื่นๆ ก็ไม่ทิ้ง แต่เน้นสื่อโทรทัศน์มากที่สุด

- **การวิเคราะห์องค์ประกอบ**

: ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ไม่สามารถจัดองค์ประกอบได้

6. ความรู้

- **ค่าสหสัมพันธ์**

: ไม่มีความสัมพันธ์ ณ ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 และ 0.01 ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ กับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

: พบว่า ผลการวิจัยขัดแย้งกับทฤษฎี KAP เนื่องจากผลการวิจัยนี้ตรงข้าม คือ แม้จะมีความรู้มากในประเด็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ก็ไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เหตุที่ผลการวิจัยเป็นดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ขึ้นกับปัจจัยที่สนับสนุนหลากหลาย อาทิเช่น ความสนใจพิเศษ, ความชอบ, การปฏิบัติตามเพื่อน, อิทธิพลจากการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ของ ททท. เป็นต้น ดังนั้น บุคคลที่มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อาจไม่มีความรู้ในประเด็นดังกล่าวเลยก็เป็นได้

- **การวิเคราะห์องค์ประกอบ**

: ปัจจัยด้านความรู้ ไม่สามารถจัดองค์ประกอบได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป จากงานวิจัยนี้

จากการวิจัยสามารถช่วยให้เกิดแนวทางในการดำเนินการพัฒนาด้านการวางแผนการทำประชาสัมพันธ์ในประเด็นหลักต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการจัดรูปแบบโครงการให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทั้งด้านประชากร, รสนิยม, ความชอบ และความสนใจ ทั้งนี้เพราะลักษณะดังกล่าวจะมีผลต่อการแสดงความเป็นตัวตนของกลุ่มเป้าหมาย และก่อให้เกิดความเป็นพวกเดียวกัน นอกจากนี้จากทฤษฎีเลียนแบบสังคมก็เป็นอีกสิ่งที่น่าสนใจ(Social Learning Theory) เพราะเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพการณ์ปัจจุบัน เช่น การแต่งกายเลียนแบบคารา, การแสดงพฤติกรรมคล้ายคนดัง ฯลฯ เหล่านี้อาจนำมาใช้สอดแทรกในการนำเสนอผ่านสื่อต่างๆได้ เช่น ในการทำโฆษณาเชิงอนุรักษ์ อาจนำคาราที่เป็นความสนใจของกลุ่มเป้าหมายเพื่อเป็นการจูงใจ อย่างไรก็ตามอาจใช้ความน่าเชื่อถือในการจูงใจ เช่น ใช้บุคคลที่คนในสังคมยอมรับ หรือยกย่อง หรือเกี่ยวข้องกับเชิงอนุรักษ์ เป็นสื่อบุคคลที่เผยแพร่ผ่านสื่อ โดยมีวัตถุประสงค์ด้านการจูงใจ (เสถียร เศษประทับ 2525 : 252)

1. เชิงประชากร - สามารถจำแนกได้ดังนี้

- 1) ชั้นปี เมื่อพิจารณาจากการวิจัยที่เป็นกลุ่มสังคมนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย สามารถจำแนกกลุ่มได้ เนื่องจากการศึกษาในชั้นปีที่ต่างกัน จะสะท้อนออกมาในรูปแบบทางความคิด ทักษะคิด และการปฏิบัติ โดยจากผลการวิจัย แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในชั้นปีที่แตกต่างกันจะมีอายุที่แตกต่างกัน โดยอาจจะมีอายุน้อยกว่า หรือ มากกว่าก็ตาม แต่ปัจจัยที่มีอิทธิพลมาก และชี้ชัด คือ การศึกษาในชั้นปีที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4 จะมีแนวทางในการท่องเที่ยว หรือความคิดเชิงอนุรักษ์ที่แตกต่างกัน อาทิเช่น ผู้ศึกษาในชั้นปีที่ 1 จะไม่ค่อยมีการเตรียมศึกษาข้อมูลก่อนไปเที่ยว ซึ่งจะตรงข้ามกับผู้ศึกษาในชั้นปีที่ 4 เป็นต้น หรือผู้ศึกษาในชั้นปีที่ 1 มีการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายผู้นำเยาวชน ซึ่งตรงข้ามกับผู้ศึกษาในชั้นปีที่ 2 ดังนั้น หากผู้จัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์จะดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้ ก็ควรมีการพิจารณาประเด็นนี้ประกอบด้วย
- 2) สาขาวิชา สามารถจำแนกกลุ่มคน และลักษณะพฤติกรรม ได้ 3 ประเภทตามสาขาวิชา ซึ่งก็พบว่าผลเหมือนกันต่อพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์(สาขาวิชา สังคมศาสตร์, มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์) โดยพบว่า ผู้ศึกษาสาขา

สังคมศาสตร์ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเชิงอนุรักษ์(ควรมีการให้ความรู้ และสนใจ ทั้งด้านก่อให้เกิดพฤติกรรม และแนวคิดที่เหมาะสมในเชิงอนุรักษ์) ตรงข้ามกับสาขาวิชามนุษยศาสตร์ที่แม้ไม่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่มีลักษณะการปฏิบัติตัวในข่ายเชิงอนุรักษ์ คือ จะมีการเตรียมศึกษาข้อมูลก่อนที่จะไปท่องเที่ยว(ดังนั้นในสาขาวิชานี้ต้องอาศัยการรู้งานให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะมีทัศนคติ และการปฏิบัติตัวในแนวทางอนุรักษ์แล้ว) นอกจากนี้สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ก็เข้าข่ายที่มีลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติตัวในข่ายเชิงอนุรักษ์ แต่ไม่สนใจลักษณะกิจกรรมด้านการศึกษาอบรมพิเศษ เหล่านี้ ก็เป็นข้อพิจารณาย่อยๆ อีกประเด็น

- 3) **ภูมิสำเนา** พบว่าคนที่มิ ภูมิสำเนาเดิมอยู่ในเขตเมือง, ชาวกรุงเทพฯ-ปริมณฑล จะไม่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการปฏิบัติตัวในการท่องเที่ยวก็ไม่เข้าข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนภูมิสำเนาภาคกลางกลับไม่มีความสนใจเลย(ไม่พบความสัมพันธ์) นอกนั้นภูมิภาคอื่นๆ เช่น เขตชานเมือง, ชนบท และภาคอื่นๆ มีพฤติกรรมท่องเที่ยวที่ดี ดังนั้น แสดงว่าสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลพอสมควรต่อการมีพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
  - 4) **บุคคลที่หักอกช่วย** เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเกิด และไม่เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยว โดยผู้ที่หักอกช่วยกับบิดา-มารดาจะไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ตรงข้ามกับผู้หักอกช่วยคนเดียว, หักอกช่วยกับเพื่อน, ญาติพี่น้อง จะมีการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า ดังนั้น หากจะวางแผนเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว/สนับสนุนการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะหน่วยงานใด หากต้องการเพิ่มกลุ่มเป้าหมาย ควรมีการจัดทัวร์ หรือกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวรูปแบบครอบครัว ก็อาจจะช่วยให้เกิดพฤติกรรมท่องเที่ยว และจะมีส่วนช่วยสนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยวได้อีกลักษณะหนึ่ง
2. **การใช้เวลาว่าง** พบว่าลักษณะการใช้เวลาว่างที่ต่างกัน ก็มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมท่องเที่ยวที่ต่างกัน ดังนั้น จึงควรจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยพิจารณาความสนใจในการใช้เวลาว่าง เพื่อกำหนดเป็นรูปแบบกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม หรือวางแผนการจัดโครงการ เมื่อพิจารณาว่า จำนวนประชากรได้ 2 จำพวก⁵⁰ โดยเมื่อพิจารณาตามผลการวิจัย

⁵⁰ การใช้เวลาว่าง 2 องค์ประกอบ ดังนี้

ตามสมมุติฐานข้อที่ 3 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนั้น ควรจำแนกกิจกรรม หรือประเภทกิจกรรม ตามความสนใจเฉพาะกลุ่มโดยเน้นหนักรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับ กิจกรรมในองค์ประกอบที่ 1 เช่น จักรยานแรลลี่(เชิงผจญภัย) เป็นต้น

ดังนั้น หากต้องการเข้าถึงกลุ่มนี้⁵¹ ผู้ส่งสารก็ควรแทรกเนื้อหาผ่านสาร โดยเน้นความเป็นพวกเดียวกันตามหลักการสื่อสารนวัตรวม(เสถียร เซอประทับ : 2525) ที่กล่าวว่า นวัตรวมที่จะได้รับการยอมรับมักเกิดจากผู้ส่งสารที่มี คุณลักษณะใกล้เคียง หรือคล้ายกับผู้รับสาร ดังนั้น เราสามารถประยุกต์จากทฤษฎี นี้มาใช้ในกรณีนี้ได้โดยอาศัยลักษณะการใช้เวลาว่างมาเป็นสื่อกลาง เช่น การออกแบบงานโฆษณาทางโทรทัศน์โดยการแทรกกิจกรรมเป็นภาพสะท้อน อาทิ เรือแคนู, จักรยานท่องเที่ยว, เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ฯลฯ ก็จะเป็นจุดสนใจให้คนกลุ่มนี้ ได้เป็นอย่างดี

3. ทัศนียภาพการท่องเที่ยว

- 1) ประเด็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวไทย ไม่ควรนำเสนอมากในช่วงนี้ เพราะมีหลาย ๆ หน่วยงานที่เผยแพร่ในประเด็นนี้มากแล้ว อาทิเช่น คำขวัญ ที่เผยแพร่โดยสำนักงานกฯ (ไทยช่วยไทย กินของไทย ใช้ของไทย เที่ยวเมืองไทย ร่วมใจประหยัด) และยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนียภาพ การท่องเที่ยวในประเทศ และเมื่อพิจารณาเหตุผลก็พบว่า เพราะอิทธิพลจาก สื่อต่างๆ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นสำคัญ
- 2) ภาคที่กลุ่มตัวอย่างไปท่องเที่ยวบ่อยที่สุด พบว่าในทุกภาคมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ นอกจาก กรุงเทพฯ-ปริมณฑล และภาค ตะวันออก
- 3) ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่ไป ไม่พบความแตกต่าง เพราะทุกๆ กลุ่ม ตัวอย่างไป มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เว้นแต่ผู้ที่ชอบไปท่องเที่ยว ประเภทแหล่งท่องเที่ยวกลางคืน มีพฤติกรรมที่ไม่อนุรักษ์ และไม่เข้าร่วมกิจกรรมเชิงอนุรักษ์

องค์ประกอบที่ 1 กิจกรรมที่ต้องลงมือกระทำ(Active Activity) ประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ การออกกำลังกาย-กีฬาในร่ม, ออกกำลังกาย-กีฬากลางแจ้ง, เล่นดนตรี, คอมพิวเตอร์ และการเล่นวิดีโอเกม

องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมที่ไม่ต้องลงมือกระทำ(Passive Activity) ประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ การเดินซื้อของ, เดินเล่นในห้างสรรพสินค้า, ดูโทรทัศน์, ฟังวิทยุ และนอนพักผ่อน

⁵¹ องค์ประกอบที่ 1

4. ลักษณะการท่องเที่ยว

1. ควรเน้นการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบเพื่อนกลุ่มเล็ก

เพราะมีความสัมพันธ์เชิงลบ หรือไม่เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กับกลุ่มนี้ แต่ควรกระทำควบคู่กับการสนับสนุนการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ เพราะในผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2. ควรเน้นการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบครอบครัว

เพราะในลักษณะกลุ่มคนที่ไปท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ ไม่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนั้น ควรสนับสนุนรูปแบบทัวร์ท่องเที่ยวลักษณะนี้

2. การเปิดรับข่าวสารของกลุ่มเป้าหมาย - ควรมีการจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ

- 1) ลักษณะทั่วไป - ไม่จำกัดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เพื่อเป็นการเปิดกว้างและกระจายสู่ประชาชนทั่วไป
- 2) ลักษณะจำกัดกลุ่มเป้าหมาย - ชี้นำทั้งในด้านเนื้อหาสาระที่เหมาะสมต่อลักษณะของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย, กลวิธีการสื่อสาร และช่องทางการสื่อสาร

3. เนื้อหาที่เผยแพร่

- 1) เนื้อหาด้านวิธีการอนุรักษ์ และปฏิบัติคนเป็นนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 2) ประวัติแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ
- 3) สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ
- 4) การแจ้งข่าวเพื่อการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะพบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยได้รับทราบข่าวสารละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ และส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการดังกล่าว โดยสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของการจัดโครงการปฏิบัติการหน่วยเคลื่อนที่เพื่อเผยแพร่การท่องเที่ยวและรณรงค์การอนุรักษ์⁵² ที่กล่าวว่า "เขาวชน 50.72% ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ใดๆ เลย" นอกจากนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมจะมีนานๆ ครั้ง⁵³ คือประมาณปีละ 1 ครั้ง และไม่มีการเผยแพร่อย่างแพร่หลาย เนื่องจากการจัดกิจกรรม

⁵² ฝ่ายวางแผนโครงการและการพัฒนา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(28 กรกฎาคม 2537)

⁵³ นิธิ สีแพร หัวหน้างานฝึกอบรมเขาวชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(บทสัมภาษณ์ 9 เมษายน 2541)

แต่ละครั้งมีผู้เข้าร่วมโครงการประมาณ 60-80 คน⁵⁴ ดังนั้น ทางททท. หรือหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นหมู่คณะที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรเน้นการสื่อสารให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ

4. วิธีการนำเสนอ

- 1) ประเภทการโหม้หน้าใจ/รณรงค์ เช่น สปอต(spot)การประชาสัมพันธ์ หรือโฆษณา พบว่า โฆษณาที่เน้นในการสื่อถึงประเด็นเดียว มีการจดจำได้ และมีการเปิดรับในปริมาณที่พอสมควร ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่า ในการผลิตเนื้อหาสารผ่านสื่อโทรทัศน์ประเภทโฆษณาของหน่วยงานททท. ดำเนินการได้อย่างดี เนื่องจากมีแนวคิด(Concept)ที่ชัดเจน จดจำง่าย เข้าใจง่าย ตรงกลุ่มเป้าหมาย ชัดตัวอย่างเช่น โฆษณา ชุด “เงิน 600 บาท” พบว่า มีเพียงจำนวนเล็กน้อย เท่านั้นที่จำไม่ได้ หรือตอบว่าไม่เคยเปิดรับ
- 2) ประเภทบทความ หรือสารคดี ก็มีการเปิดรับค่า - ค่ามาก แต่ก็ไม่ควรมองข้าม เนื่องจากมีการเปิดรับบ้าง และมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนั้น ควรปรับให้มีรูปแบบที่สนุกสนาน และสนุกสนาน หากต้องการสื่อไปสู่กลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้
- 3) ประเภทเกมโชว์ พบว่า มีการเปิดรับระดับปานกลาง คือ รายการทำที่ชาวไทย ดังนั้น หากต้องการโหม้หน้าใจความสนใจให้กลุ่มเป้าหมาย ควรมีการสอดแทรกเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อม และความรักห่วงใยในทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ควรสอดแทรกในรายการเกมโชว์ด้วย เพราะเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเนื้อหาที่หนัก และเครียด สอดคล้องกับแนวคิดของเยาวชนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์⁵⁵ ที่แสดงความคิดเห็นว่า “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ - วิถีการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ค่อนข้างเป็นเรื่องใหม่ และยากที่จะทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในรายละเอียดได้ในระยะเวลาอันสั้น” และยังคงสอดคล้องกับปัญหาจากการจัดโครงการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์⁵⁶ ที่กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินโครงการว่า

⁵⁴ ผลการดำเนินงานจาก โครงการปฏิบัติการหน่วยเคลื่อนที่เพื่อเผยแพร่การท่องเที่ยวและวัฒนธรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม(28 กรกฎาคม 2537) และรายงานการจัดโครงการอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์วิถีชีวิตท่องเที่ยวไทย ระดับอุดมศึกษา “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์-วิถีการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” (30 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม 2538)

⁵⁵ โครงการอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์วิถีชีวิตท่องเที่ยวไทย ระดับอุดมศึกษา “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์-วิถีการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” (30 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม 2538)

⁵⁶ โครงการปฏิบัติการหน่วยเคลื่อนที่เพื่อเผยแพร่การท่องเที่ยวและอนุรักษ์ รายงานโดยฝ่ายวางแผนโครงการและการพัฒนา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(28 กรกฎาคม 2537)

“เกมส์ที่ผ่อนคลายความเครียดมีน้อยไป” ดังนั้น จึงเป็นข้อคิดสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรมดำเนินนี้ ควรคำนึงถึงการสอดแทรกความสนุกในระหว่างการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์

- 4) ประเภทรายการเพลง พบว่าช่วงเวลาที่ถูกเปิดรับมาก คือ ช่วงเวลาประมาณ 18.00 น.เป็นต้นไป ซึ่งอาจเป็นเพราะเป็นช่วงเวลาที่เลิกเรียน และผลการวิจัยพบว่ารายการที่ได้มีการเปิดรับมากที่สุดคือในสื่อวิทยุ คือ รายการ Nature Tourism คลื่น FM:93.5 เวลา 18.30 - 19.00 น. และ 21.30-22.00 น. ดังนั้น ในประเด็นการนำเสนอควรพิจารณาทั้งเนื้อหา ชื่องาน และช่วงเวลานำเสนอด้วยสำหรับสื่อวิทยุ

5. ประเภทของสื่อ

1. สื่อมวลชน

- 1) **สื่อวิทยุ** ถือว่าเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มเป้าหมายระดับนี้ โดยจากการวิจัยพบว่ารายการที่เผยแพร่โดยการสนับสนุนของ ททท.ผ่านสื่อนี้สามารถสร้างกระแสการมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมแต่ก็ไม่สามารถส่งเสริมได้ทุกประเด็น โดยพบว่า ในประเด็นของการเก็บทรัพยากรจากแหล่งท่องเที่ยว ยังเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากกลุ่มผู้เปิดรับรายการที่สนับสนุนโดย ททท. ดังนั้นในประเด็นควรมีการเพิ่มเข้าไปสู่แนวความคิดการเผยแพร่ด้วย
- 2) **สื่อโทรทัศน์** เป็นสื่อที่เปิดรับโดยทั่วไป ได้ประโยชน์ในแง่ของ ภาพ และเสียง แต่หากเปรียบเทียบความใกล้ชิด และความเป็นกันเองจะแพ้สื่อวิทยุ อย่างไรก็ตามในประเด็นของการเปิดรับรายการที่สนับสนุนโดย ททท.ผ่านผู้รับสาร มีอิทธิพลในแง่การการสร้างพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมแต่ก็ไม่สามารถส่งเสริมได้ทุกประเด็น โดยพบว่า ในประเด็นของการเก็บทรัพยากรจากแหล่งท่องเที่ยว, และการปรับตัวเป็นนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ก็ยังเป็นลักษณะพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากกลุ่มผู้ เปิดรับรายการที่สนับสนุนโดย ททท.ผ่านสื่อนี้ ดังนั้นใน 2 ประเด็นนี้ ควรมีการเพิ่มเข้าไปสู่แนวความคิดการเผยแพร่ด้วย
- 3) **สื่อสิ่งพิมพ์** เป็นอีกสื่อที่น่าสนใจ เพราะพบว่าจากงานวิจัยนี้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายอย่างตรงจุดมุ่งหมายมากกว่า 2 สื่อที่กล่าวมาข้างต้น เพราะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการปฏิบัติตัวในการท่องเที่ยวที่เหมาะสมทุกประการ ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า แม้สื่อสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่ผ่านกลุ่มเป้าหมายจะมีจำนวนชิ้นงานไม่มาก และช่องทางการ

สื่อสารก็ไม่ทั่วถึงเท่าใดนัก แต่ประสิทธิภาพที่ได้ตรงประเด็นที่สุด และมีประสิทธิภาพในแง่ของการโน้มน้าวใจ การสร้างจิตสำนึก และการมีความประพฤติที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว โดยสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการวัดครั้งนี้ คือ อนุสาร อสท., จดสารการท่องเที่ยว, จดหมายข่าว Ecotorism Network Newsletter และนโบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์(Ecotorism) ปี2538-2539 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2. **สื่อบุคคล** เป็นอีกสื่อที่น่าสนใจ โดยจากการวัดการเปิดรับสื่อในเรื่องทั่วไป สื่อบุคคลมีอิทธิพลพอสมควร ในที่นี้คือ “เพื่อน” ดังนั้นหากต้องการสื่อข้อมูลให้ตรงทิศทางควรสื่อผ่านการสนับสนุนชมรมเพื่อการอนุรักษ์ในสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ก็จะสามารถใช้ประสิทธิผลจากการสื่อสารที่ตรงเป้าได้จากสื่ออื่นอีก 1 สื่อ เพราะ “ชมรม” ในมหาวิทยาลัยก็เป็นแหล่งที่น่าสนใจ และหลายๆ ฝ่ายอาจมองข้าม โดยผู้เผยแพร่อาจใช้อิทธิพลของสื่อนี้ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์, การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ รวมถึงการเผยแพร่เนื้อหาเชิงโน้มน้าวใจเพื่อให้ความรู้สึกรัก และหวงแหนศิลปวัฒนธรรม ความเป็นไทย, ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝัง นอกจากนี้สื่อบุคคลดังที่กล่าวแล้ว ยังมีอีกลักษณะที่สามารถเป็นส่วนสนับสนุนสื่ออื่นๆ คือ “วิทยากร” บรรยายที่สถาบันการศึกษาต่างๆ และวิทยากรบรรยายนอกสถานที่ (เช่นตามแหล่งท่องเที่ยว)ก็จะสามารถสร้างกระแสอนุรักษ์ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ได้กว้างขวางขึ้น อย่างไรก็ตาม การคัดเลือกวิทยากรควรพิจารณาผู้ที่มีทั้งความรู้ด้านอนุรักษ์ และกลวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ดังจะพบจากปัญหาของการจัดโครงการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์⁵⁷ ที่พบว่า “วิทยากรนำชมวิชาการมากเกินไป สำหรับเยาวชน” เพราะหากเป็นเช่นนั้น อาจไม่ก่อให้เกิดการโน้มน้าวใจ และนำไปสู่ความไม่สนใจ และไม่ได้รับประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. **สื่อเฉพาะ** จากผลการวิจัยโดยสถิติ Factor Analysis พบว่า กลุ่มที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ที่ประเภทกิจกรรมที่ ททท. เคยจัด หรือ ลักษณะรูปแบบการท่องเที่ยวที่ใกล้เคียง จะไม่ค่อยมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวทางด้านสิ่งแวดล้อม หรือรายการที่เผยแพร่ของททท.ผ่านสื่อต่างๆ กล่าวคือ สื่อประชาสัมพันธ์ของ ททท. ไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมเชิง

⁵⁷ โครงการปฏิบัติการหน่วยเคลื่อนที่เพื่อเผยแพร่การท่องเที่ยวและอนุรักษ์ รายงานโดยฝ่ายวางแผนโครงการและการพัฒนา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(28 กรกฎาคม 2537)

อนุรักษ์ หรือพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติในการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่ควรศึกษาคือไปว่าจะอะไรเป็นสิ่งที่มียุทธศาสตร์

จากประเด็นนี้ จึงก่อให้เกิดแนวคิดว่าการสื่อสารไม่ตรงกลุ่มเป้าหมายในแง่ที่ผู้ไปท่องเที่ยว(ผู้ที่มีพฤติกรรม)ไม่ได้รับสารที่ควรจะได้ เช่น คู่มือการปฏิบัติตัว ประวัติสถานที่ท่องเที่ยว ฯลฯ ที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าในปัจจุบันเนื้อหาสารดังกล่าวมีการจัดทำอย่างสวยงาม และเหมาะสม เช่น แผ่นพับรายละเอียดสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละจังหวัดในประเทศไทยที่มีรูปแบบที่สวยงาม และมีภาพสีประกอบคำบรรยาย แผนที่ และข้อมูลที่จำเป็น ดังนั้น หากเป็นไปได้ ผู้ที่ดำเนินการด้านการดูแลสถานที่ท่องเที่ยว ควรมีการนำเอกสารดังกล่าวเพื่อการเผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทย และต่างประเทศ ณ สถานที่ท่องเที่ยว ก็จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ทั่วโลกกำลังตื่นตัว ให้เกิดขึ้นในบ้านเมืองไทย

ข้อเสนอแนะเฉพาะ จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1. ควรมีความร่วมมือจากระบบการศึกษาในทุกๆ ระดับ เช่น มีการสอดแทรกการศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้าไปสู่เยาวชน เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ฝังลึก
2. ไม่นับการศึกษาในระบบท่องเที่ยว
3. ควรเน้นที่จะสร้างพื้นฐานการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ให้แก่เยาวชนในทุกระดับการศึกษา เพราะวิชาด้านประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานสู่แนวคิดการอนุรักษ์
4. การสร้างจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกควรดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา
5. ทางสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งควรสนับสนุน และเป็นสื่อกลางเพื่อชักจูงเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เชิงอนุรักษ์ โดยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
6. ผู้สนับสนุนราชการต่างๆ ในสื่อมวลชนแต่ละประเภท ควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนกิจกรรมเยาวชน ในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ และราชการประชาสัมพันธ์เพื่อการปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์แก่เยาวชน
7. การจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ ควรพิจารณาในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการที่มีความสนใจอย่างแท้จริง เพื่อไม่ให้มีปัญหาจากการไม่ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการ เนื่องจาก ในบางโครงการพบว่าเป็นการเกณฑ์เยาวชนของทางสถาบันการศึกษา
8. ผลักดัน และสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา ร่วมกับอาจารย์ในการก่อตั้งชมรม หรือกลุ่มทำงาน เพื่อสอดคล้องเรื่องสิ่งแวดล้อมหลังจากการเสร็จสิ้นโครงการแล้ว

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขวางกว่านี้ เช่น กลุ่มนักเรียนระดับชั้นไม่เกินมัธยมศึกษาตอนปลาย, กลุ่มประชาชนทั่วไป, หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และกลุ่มองค์กรเอกชน(NGO)
2. ควรมีการศึกษาถึงประสิทธิผลของสื่อประชาสัมพันธ์ที่เผยแพร่โดยหน่วยงานอื่นๆ นอกเหนือไปจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อาทิ เช่นมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า, กรมป่าไม้ ฯลฯ
3. ควรมีการศึกษาเจาะลึกในประเด็นเนื้อหาสื่อประชาสัมพันธ์ที่เผยแพร่ เพื่อวัดความรู้ และความเข้าใจจากกลุ่มเป้าหมาย
4. ควรมีการศึกษาในเชิงสัมภาษณ์เจาะลึก ในประเด็นความต้องการจากนักท่องเที่ยว และความคิดเห็นจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
5. ควรมีการศึกษาในกลุ่มผู้ทำงานด้านสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น บริษัทโฆษณา ผู้สนับสนุนราชการสำหรับเด็ก และเยาวชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย